

NEDERLANDERS VEREEUWIGD

De wereld zit vol met Nederlanders. Soms een beetje verstoppt, maar uiteindelijk meestal wel herkenbaar. Voorbeelden? Tasmanië, Kaap Hoorn, Straat Le Maire, Arnhemland en Jan Mayen. Stuk voor stuk geografische stempels die door een aantal illustere Nederlanders op de wereldkaart zijn gezet en nu, eeuwen later, nog steeds zichtbaar zijn.

Tekst Michiel van Straten

Stempel Jan Mayen, Noordelijke IJzee
Nederlander Jan Jacobszoon May van Schellickhout, ontdekkingsreiziger uit Schellinkhout.
Jaar 1614

Toen Er zijn in het verleden door de Nederlanders veel pogingen ondernomen om via de noordoostelijke doorvaart het verre oosten te bereiken (zie Salt #6, 2009). De expeditie die de uit West-Friesland afkomstige Jan May ondernam was er één van. Hij ontdekte het eilandje dat nu zijn naam draagt, in de Noordelijke IJzee. Maar het is niet zeker dat hij dat als eerste deed. De Vikingen (rond het jaar 1000) zijn hem misschien voor geweest. Hoe dan ook, de Nederlanders vestigden er na de (her)ontdekking door Jan May een walvisindustrie, met desastreuze gevolgen voor de Groenlandse walvis, die er bijna werd uitgeroeid.

Nu Jan Mayen is een vulkanisch eiland. De vulkaan was lange tijd in rust, maar is sinds 1970 weer actief. Het is de meest noordelijke vulkaan ter wereld. Er is geen permanente bewoning; meteorologen en wetenschappers wisselen elkaar in tijdelijke bewoning af. Inezia Tours organiseert een walvissafari van Schotland naar Spitsbergen, en doet Jan Mayen aan als één van de stops (ineziatours.nl). Ook via askja.nl en andersreizen.nl kun je Jan Mayen bezoeken.

Stempel Kaap Hoorn, Chili
Nederlander Willem Corneliszoon Schouten, ontdekkingsreiziger uit Hoorn.
Jaar 1616

Toen Aangezien de Verenigde Oost-Indische Compagnie zichzelf het alleenrecht had toegeëigend om de Straat van Magallanes (zie Salt #1 2010) te gebruiken als doorgang naar de rijke specerijeneilanden, ging de koopman Isaac Le Maire samen met Willem Schouten op zoek naar een alternatief. Hiervoor ondernam hij een expeditie met twee schepen, de Eendracht en de Hoorn. Het zou "Een Reyse rondom de gheheele Aerdkloot" worden, met als historisch hoogtepunt het rondenvan de beroemde rots. Le Maire vernoemde de kaap "ter eeren des stadts van Hoorn: Capo Hoorn", zoals in het scheepsverslag van Schouten staat opgetekend. De enkele dagen eerder door hen ontdekte doorgang tussen de kaap en Vuurland in heet nu Straat Le Maire.

Nu Kaap Hoorn ligt in Chili, voor de kust van Vuurland. Het is het zuidelijkste puntje van Zuid-Amerika en door de eeuwige stormen nog steeds berucht onder zeelieden. Wil je jezelf tot de elite gaan rekenen die de officiële titel 'Kaap Hoorn-schipper' achter zijn naam mag voeren, dan zul je wel aan de reglementen van de Stichting

- 01 De kust van Jan Mayen eiland
- 02 Abel Tasman Nationaal Park

01 02

Nederlandse Kaap Hoorn-vaarders moeten voldoen (kaaphoornvaarders.nl). Iets eenvoudiger is aanmonsteren op Bark Europa: deze driemaster vaart eind 2010 van het Argentijnse Ushuaia naar Antarctica en passeert daarbij Kaap Hoorn. Op barkeuropa.com kun je je inschrijven om mee te varen op een 22-daagse expeditie.

Stempel Arnhemland, Australië

Nederlander Willem van Colster, tweede man op het schip De Arnhem, uit Rotterdam.

Jaar 1623

Toen Vanaf Ambon vertrokken de schepen *Pera* en *De Arnhem* naar Nieuw-Guinea. Zoals vaak in de tijd van de ontdekkingsreizen, kregen de op winst uit zijnde zeelieden onenigheid met de autochtone bewoners, in dit geval aan de zuidkust van Nieuw-Guinea. De kapitein van *De Arnhem* werd in één van deze ruzies gedood. Willem van Colster kreeg het commando. Hij vervolgde de reis langs de noordkust van Australië en passeerde een punt met misschien wel de mooiste van alle hier genoemde namen: Kaap Keerweer. Vernoemd naar het punt waar de eerste Nederlandse ontdekkingsreis van Australië, in 1605, eindigde. Hier begon kapitein Willem Jansz aan zijn terugreis. Uiteindelijk vernoemde een andere ontdekkingsreiziger, de Engelse kapitein Matthew Flinders, het noordelijkste deel van de Northern Territory van Australië naar het Nederlandse schip De Arnhem.

Nu Arnhemland omvat een uitstulping van de Australische landmassa, helemaal in het noorden. Het is een nogal gesloten gebied, zeker nadat het in 1931 officieel als Aboriginal reservaat werd bestempeld. Arnhemland vormt de geboortegrond van de didgeridoo. Op het jaarlijkse Garma Festival (6-10 augustus, garma.telstra.com) is het duizenden jaren oude instrument op vele manieren te bewonderen. Voor Australische beeldende inheemse kunst kun je ook dichterbij huis terecht, namelijk bij het Museum voor Hedendaagse Aboriginal Kunst in Utrecht (aamu.nl).

Stempel Tasmanië, Australië

Nederlander Abel Janszoon Tasman, ontdekkingsreiziger uit Lutjegast.

Jaar 1642.

Toen: In vroeger tijden dacht men dat er een groot onbekend zuidelijk land moest zijn, die de aarde met zijn grote landmassa's op de noordelijke helft, in evenwicht hield. Dat Terra Australis ('zuidelijk land') moest echter nog wel in kaart gebracht worden. Abel Tasman kreeg in 1642 de opdracht om van het eerder ontdekte Nieuw-Holland (Australië) vast te stellen of het onderdeel uitmaakte van het grote Terra Australis, dat niet als eiland maar als enorme landmassa werd gezien. Tasman voer echter zonder het te weten onder Australië door en ontdekte het eiland dat nu zijn naam heeft.

Nu Het eiland dat nu een deelstaat van Australië is, bestaat voor bijna de helft uit beschermde natuurgebieden. Sinds 1982 staat het op de werelderfgoedlijst van UNESCO. Het maken van een lange wandeling is een van de beste manieren om al dit moois te ervaren. In het boek *Great Walks of Tasmania* promoot het eiland zichzelf met de kreet '300 of the most beautiful kilometres on earth'.

Een beroemde tocht is de 6-daagse Overland Track, 65 kilometer door het hart van het Tasmaanse grondgebied (parks.tas.gov.au). Dichterbij huis kun je in Lutjegast het Abel Tasman Kabinet bezoeken, met een tentoonstelling over deze beroemde Groninger (abeltasman.org).

Meevaren

Van Colster, Schouten, Le Maire, Tasman en May voeren op grote schepen, zogenaamde 'Tall Ships'. Vierkant getuigd en groot – net zoals de avonturen en de moed van de vroegere kapiteins en hun bemanningen. Tegenwoordig kun je op diverse Tall Ships aanmonsteren voor korte of langere reizen. Dit zijn overigens niet alleen, maar vakantie-reisjes: veel Tall Ships worden gebruikt als opleidings-schepen voor mensen die het leven en werken aan boord van deze monumentale schepen willen ervaren. Een ultieme gelegenheid hiervoor zijn 'De Tall Ships races' die op 10 juli in Antwerpen van start gaan en finishen in augustus in Amsterdam tijdens Sail 2010. Er zijn diverse opstapplaatsen in België, Denemarken, Noorwegen en Groot-Brittannië. Zie sailtraininginternational.org.

Meer weten?

Verkrijgbare dvd's over Tall Ships

Hornblower, The Onedin Line, Master and Commander

Boeken

- *Kaap Hoorn is er.* Miles Smeeton. ISBN 9789060455630
- *Het Journaal van Abel Tasman.* ISBN 9789040082054
- *The Fatal Shore: The Epic of Australia's Founding.* Robert Hughes. ISBN 9780394753669
- *De laatste graanrace – zijn grootste avontuur tijdens de nedagen van de zeilvaart.* Eric Newby. ISBN 9789064103582